تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دورهٔ ابتدایی برحسب سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت

دکتر حمیدرضا عریضی

احمد عابدی

چکیده

کتاب درسی، که یکی از مهم‌ترین مراجع و منابع یادگیری دانش‌آموزان در نظام‌های آموزشی محسوب می‌شود، در نظام آموزشی کشور ما نیز نقش مهمی دارد. به لحاظ این اهمیت و همچنین به‌سبب نقش محتوای کتب درسی در برانگیختن و تأمین نیازها و نیز تسهیل امر یادگیری دانش‌آموزان، در این پژوهش که مبنای نگارش مقاله حاضر است، محتوای کتب درسی دورهٔ ابتدایی، از نظر پرداختن به سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت و مولفه‌های آن مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. در ابتدای مقاله پیشینهٔ نظری و تجربی موضوع ارائه شده است. ابزار پژوهش دارای ۵ مولفهٔ اصلی و ۱۶۵ مولفهٔ فرعی است و پایایی آن براساس نسبت مولفه‌های مورد توافق به کل مولفه‌ها برابر ۹۳ - به دست آمده است.

با توجه به یافته‌ها و براساس داده‌های حاصل از فرم‌های تحلیل محتوا در پژوهش حاضر و نیز با عنایت به پژوهش‌هایی که قبلاً در این زمینه انجام گرفته است، می‌توان چنین نتیجه گرفت که کتاب‌های ریاضی و علوم تجربی بیش از سایر کتب درسی به سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت توجه نموده‌اند. کتاب‌های فارسی و دینی و قرآن تا حدودی به آن پرداخته‌اند و کتاب‌های تعلیمات اجتماعی در توجه به این سازه ضعیف بوده‌اند. همچنین، در بین پایه‌های تحصیلی دورهٔ ابتدایی، می‌توان گفت کتاب‌های پایه‌های پنجم و چهارم در حد زیاد و کتاب‌های پایه‌های اول و دوم کم‌تر به سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت توجه نموده‌اند.

علاوه بر این، در بین کتاب‌های دورهٔ ابتدایی، بیشترین توجه به سازهٔ مذکور در کتاب‌های علوم تجربی پنجم، علوم تجربی سوم، تعلیمات اجتماعی چهارم، تعلیمات دینی و قرآن سوم و ریاضی پنجم دیده شده است و سرانجام کتاب‌های آموزش قرآن اول، تعلیمات اجتماعی سوم، علوم تجربی اول، تعلیمات دینی و قرآن پنجم و فارسی چهارم در مقایسه با سایر کتاب‌های این دوره، کمترین توجه را به سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت نموده‌اند.

مقدمه

کتاب درسی یکی از مهمترین مراجع و منابع یادگیری دانش آموزان در هر نظام آموزشی است و در ایران نیز یکی از مهمترین نقش‌ها را در برنامه‌های درسی ایفا می‌نماید. به عبارت دیگر در ایران بیشتر فعالیت‌های آموزشی در چارچوب کتاب درسی صورت می‌گیرد و بیشترین فعالیت‌ها و تجربه‌های آموزشی دانش‌آموز و معلم حول محور آن سازمان‌دهی می‌شود. این واقعیت باعث شده است که صاحب‌نظران و روانشناسان درسی محتوای آموزشی دوره‌های تحصیلی را با توجه به نیازهای فراگیران مورد درس و تجربه قرار دهند. این درس‌ها و تجربه‌ها به برنامه‌ریزان و مؤلفان کتاب‌های درسی کمک می‌کند تا در هنگام تهیه، تدوین و یا انتخاب کتاب درسی برای دوره‌های تحصیلی، از حدس در مورد کتاب‌های دورهٔ ابتدایی که موضوع بحث این مقاله است، تصمیم‌های صحیحی را اتخاذ نمایند. یکی از تجربه که برای برنامه‌ریزان درسی، مؤلفان و تصمیم‌گیرندگان برنامه‌های درسی دورهٔ تحصیلی ابتدایی بسیار مفید و ضروری است، تجربه محتوا است. یکی یکی از تجربه که کمک می‌کند تا مفاهیم اصولی انگیزه‌های پایدار تکوین‌ها و کیفیت اجرای مطرح شده در محتوای آموزشی و برنامه‌های کتاب‌های مورد درس عمیق و عمدی فراگیرند و با اهداف برنامه‌های درسی دورهٔ ابتدایی مقایسه نمایند. در این پژوهش، محتوای کتب درسی دورهٔ ابتدایی منطبق بر داشتن سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت و مؤلفه‌های آن مورد بررسی و تجزیه قرار گرفته است.

یکی از نیازهای تجزیه‌کننده روان‌شناسی انگیزهٔ پیشرفت است. مطالعهٔ عمیق در مورد این انگیزه نخستین بار توسط مورای[1] مطرح گردید. مورای (۱۹۳۸) معتقد بود که نیاز به پیشرفت عبارت از نیاز به غلبه کردن بر موانع، دستیابی به معیارهای عالی، رقابت کردن با دیگران و پیش گرفتن از آن و ضمن مجاز الاتی برتر کردن است. (ترجمهٔ محمدی، ۱۳۸۶)

مک‌کلند[2] (۱۹۶۱) و جان اتکینسون[3] (۱۹۶۵) معتقدند که انگیزهٔ پیشرفت جستجو کردن موفقیت در رقابت با استانداردی عالی می‌باشد. مک‌کلند (۱۹۶۵) که پژوهش‌های گسترده‌ای را در بارهٔ انگیزهٔ پیشرفت در کشورهای مختلف انجام داده است، اعلام می‌دارد که انگیزهٔ پیشرفت در تحول و توسعهٔ اقتصادی کشورها نقش اساسی به عهده دارد زیرا مردم کشورهایی که دارای انگیزهٔ پیشرفت بالایی هستند، بیشتر در پی یافتن راه‌ها و روش‌های انجام بهتر کارها می‌باشند.

---

1 -Murray
2 - Mc Clelland 3- John Atkinson 3- Wilde

مناقشه [illegible] معتقد بود مردم کشورهایی که دارای انگیزهٔ پیشرفت بالایی هستند این امر را در ادبیات خود به تدریج می‌آفرینند و همین اساس روانی در برنامه‌های خود در زمینهٔ مطالعه موفقیت‌های تحصیلی [illegible] برای کودکان اعم از ادبیات و کتاب‌های درسی به کوشش‌های مهم‌ترین انگیزهٔ پیشرفت و رشد اقتصادی ۴۰ کشور مختلف جهان در طول سال‌های ۱۹۵۵ تا ۱۹۵۰ میلادی را بررسی نمود و نتیجه گرفت که ارتباط معنادار و مستقیمی بین میزان‌های انگیزهٔ پیشرفت هر کشور و توسعه یا زوال رشد اقتصادی بعدی آن کشورها وجود دارد. به بیان دیگر، از نظر مک‌کلند کشورهایی که این سال‌ها به توسعهٔ اقتصادی دست یافته‌اند که ادبیات کودکان آن کشورها پیشرفت را ترویج می‌کرده و مشخص است که این امر تأثیر خود را در دهه‌های بعدی آنچنان در دورهٔ بزرگسالی کودکان [illegible] سال داشته است (اسلاوین، ۱۳۷۳). با این توجه به پژوهش‌های مک‌کلند می‌توان گفت انگیزهٔ پیشرفت موجود کتاب‌های درسی، ادبیات کودکان و درس‌های نوینی والدین است. پس با توجه به این که کتاب درسی یکی از مهمترین مراجع و منابع یادگیری دانش آموزان در نظام آموزشی محسوب می‌شود می‌تواند یکی از مهمترین عوامل القاء کنندهٔ انگیزهٔ پیشرفت در دانش‌آموزان باشد.

در این پژوهش مسئلهٔ اساسی ما این است که می‌خواهیم با تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دورهٔ ابتدایی ابتدا میزان توجه این کتاب‌ها را به مسئلهٔ انگیزه برای پیشرفت کشور و مؤلفه‌های آن بررسی کنیم. به عبارت دیگر در این پژوهش می‌خواهیم توجه به مسئلهٔ انگیزهٔ پیشرفت در کتاب‌های درسی دورهٔ ابتدایی را با توجه به پایهٔ تحصیلی دبیرستان به تفکیک و بر اساس مؤلفه‌های انگیزهٔ پیشرفت مورد بررسی و تحلیل محتوا قرار می‌دهیم.

مفهوم انگیزهٔ پیشرفت

انگیزهٔ پیشرفت میل و اشتیاق یا تلاش توأم‌ساز است که فرد برای دستیابی به یک هدف با تسلط و انجام امور دشوار انجام می‌دهد و یا یک معیار مشخص از خود ارائه می‌دارد (پرسون، ۱۹۸۹).

به اعتقاد موری (به نقل از هجل[1] و زیگلر[2]، ۱۹۹۲) انگیزهٔ پیشرفت به مفهوم انگیزهٔ نفس در موانع و مبارزه با آنچه که به دشوار بودن شهرت دارد می‌باشد.

کوپرمن[3] (۱۹۷۷) معتقد است که انگیزهٔ پیشرفت عبارت است از ارزش برای پیش‌گرفتن در یک رفتار ارزیابی که به صورت مرتبط با معیار فراهم شده است. کوپرمن توجهاً [illegible] رابینز[4] (۱۹۹۳) معتقد است که انگیزهٔ پیشرفت گرایش برای پیش‌گرفتن از دیگران و تلاش برای دستیابی به موفقیت و پیشرفت با توجه به معیارهای مشخص می‌باشد.

بطور کلی انگیزهٔ پیشرفت در زمینهٔ انگیزش از پرسش‌های مطالعات‌ها و احساس‌هایی است که با تلاش برای دست‌یابی موضوعی برتری مرتبط می‌باشد. جدول [illegible] این دیدگاه‌ها را به تفکیک نشان می‌دهد.

1- Hejell 2- Zigler 3- Kerman 4- Robbins

جدول ۲- ویژگی‌های شخصیتی افراد دارای انگیزهٔ پیشرفت و فاقد انگیزهٔ پیشرفت

ویژگی‌های افراد دارای انگیزهٔ پیشرفت	ویژگی‌های افراد فاقد انگیزهٔ پیشرفت
برای تضمین به موفقیت تلاش دارند	برای دوری از شکست تلاش دارند
موفقیت دارند	شکست دارند
تلاش، تلاش‌های متوسط را انتخاب می‌کنند	تلاش، تلاش‌های آسان یا سخت را انتخاب می‌کنند
دارای انتظار به خود هستند	مضطرب هستند
مستقل هستند	وابسته به دیگران و هدایت هستند
ابتکارگر و پی‌گیر هستند	پرمعنی و تراجعی دارند
شکست را انحرافات کمی تلقی می‌کنند	شکست را انحرافات بزرگی تلقی می‌کنند
اطلاعات بازتابی دارند	اطلاعات بازتابی ندارند
انعطاف‌پذیر هستند	پی‌گیرند
از انجام کارهای سخت لذت می‌برند	از انجام کارهای سخت لذت نمی‌برند

برای آشنایی مفهوم انگیزهٔ پیشرفت روانشناسان نظریه‌های زیر و هر نظریه‌های مهم در مورد انگیزهٔ پیشرفت را مورد می‌کاوند:

۱ـ نظریهٔ هنری مورای

مورای اولین کسی بود که مفهوم نیازها را برای توجیه انگیزش و جهت رفتار به کار برد و آنها را از مطالعهٔ کلینیکی افراد و موضوع‌های بیمار و آزمودنی‌های مختلف بدست آورد.

همان‌طور که گفتیم به اعتقاد مورای انگیزش فرد از هیجان و برانگیختگی[1] انگیزهٔ پیشرفت به مفهوم انگیزه و موانع و مبارزه با آنچه که به عنوان رفتار نشان داده می‌شود در توصیف نیازهای روانی افراد نیاز به پیشرفت را در ارتباط با انجام کارهای دشوار و مبارزه با موانع، پافشاری، همکاری، کوشش با سایرین، کار موضوعات ـ اعتبار موضوعات جریانی انسان‌ها و یا اندیشه‌ها ـ به گونهٔ مستقل و سریع، جهت تسلط و موانع بدست آوردن مجازات‌های بالا، تمایل به خود و بالاخره برای حسادت، رقابت و خودجسمی با دیگران تعریف می‌کند.

1- Psychogenic

۲ ـ نظریهٔ دیوید مک‌کللند

مک‌کللند (۱۹۶۵) به جانشین پدیدآور انگیزهٔ پیشرفت و پیامدهای اجتماعی آن توجه داشت و آزمایش وی بر آن بود که در فرهنگ‌های انگیزه‌هایی را که باعث می‌شود فردی سعی به خود دیگر نمایی بیشتری برای کارآفرینی داشته باشد شناسایی نماید. انگیزه مشخص نماید که آیا می‌توان چنین انگیزه‌هایی را در افرادی که رفتاری به کار آفرینی دارند موجود آورد. وی پس از انجام بررسی‌ها و مطالعات نظری فراوان در این زمینه اصول زیر را برای تعریف این نیاز تعیین نمود:

۱ـ افراد از انجام فرجایی که پیشرفت را تحریک‌های رقابت‌جویی تلقی کنند با هم تفاوت دارند.

۲ـ افرادی که نیاز شدید به پیشرفت دارند موقعیت‌های زیر را ترجیح داده و در آن مشارکت می‌کنند:

الف: موقعیت‌های مخاطره‌آمیز در حد متوسط زیرا در مواردی که مخاطره‌ای وجود ندارد و یا اندک است نمایی به پیشرفت در حداقل خواهد بود و در مواردی نیز که به شدت مخاطره‌آمیز است احتمالاً پیشرفتی حاصل نخواهد شد.

ب: موقعیت‌هایی که در آن‌ها امکان آگاهی از نتایج وجود دارد زیرا فردی که انگیزهٔ زیادی برای پیشرفت دارد مایل است بداند که آیا پیشرفت قابل حصول است یا نه.

ج: موقعیت‌هایی که در آنها مسئولیت فردی فراهم می‌شود. شخصی که گرایش به پیشرفت دارد می‌خواهد مطمئن شود که کسی جز او برای پیشرفت اعتبار نمی‌گیرد.

۳ـ افرادی که انگیزهٔ پیشرفت زیادی دارند تمایل به حرفهٔ افراد کارآفرین به صورت مشاغل تجاری جذب می‌شوند (آقایی‌زاده تاکوزین ۱۳۷۰).

۳ـ نظریهٔ اتکینسون

اتکینسون[1] (۱۹۶۴) مطالعات مک‌کللند در زمینهٔ انگیزهٔ پیشرفت را گسترش داد. به اعتقاد این افراد مختلف متفاوت است. به دو روش برانگیخته شدن عده‌ای با جست و جوی موفقیت و عده‌ای با اجتناب از شکست. از دریافت که در بعضی از افراد اجتناب از شکست موجب برانگیختگی بیشتری می‌شود. اجتناب کسانی از شکست، در حالی که در افراد دیگر جست و جوی موفقیت موجب برانگیختگی می‌شود. جست و جوی کسانی موفقیت را.

یکی از ویژگی‌های این اجتناب کسانی از شکست، میل آنها به انتخاب تکالیف بی‌اصل و یا بی‌معنی است. برای مثال اتکینسون و لیتوین[2] (۱۹۶۰) دریافتند که اجتناب کسانی از شکست در

---

1 - Atkinson 2- Litwin

[illegible] حقیقت خواهی را انتخاب می‌کنند که نسبت به هدف با همین [illegible] و با [illegible] در حالی که [illegible] موفقیت، [illegible] را انتخاب می‌کنند (کدیور، ۱۳۸۰)

۴ـ نظریه برنارد وایزر

وایزر[1] (۱۹۷۳) در تبیین انگیزه پیشرفت و مفهوم علت‌یابی در [illegible] موفقیت و شکست تأکید نموده و می‌گوید افرادی که افراد از علت موفقیت یا شکست خود دارند عامل مهمی است که تعیین کننده رفتارهای پیشرفت‌گرا و انتظارات آتی آنها از عملکرد خودشان می‌باشد. وی چهار علت عمده زیر را برای تبیین موفقیت و شکست شناسایی نموده است.

قدرت توانایی (با عامه توانایی)	سعی و تلاش (با عامه تلاش)
سادگی تکلیف (با سادگی تکلیف)	شانس (خوب یا بد)

وی هر یک از چهار علت فوق را از دو بعد به شرح زیر طبقه‌بندی نموده است:

قدرت جایگاه مهار

توانایی و تلاش، علت‌های درونی‌اند زیرا از درون خود شخص می‌گیرند و تحت کنترل خودش هستند اما دشواری تکلیف و شانس، علت‌های بیرونی هستند زیرا ناشی از اجبار و کنترل خود فرد نیستند. وایزر می‌گوید گفت که اگر خود احساس نماید که موفقیت یا شکست ناشی از درون خودش کنترل می‌شود احتمال بیشتری دارد که برای موفق شدن تلاش نماید (اصلی و همکاران ترجمه پاشایی، ۱۳۷۰)

بعد جنبه ثبات و عدم ثبات

توانایی و دشواری تکلیف دو بعد کوشش ثابتی هستند که به سادگی تغییر نمی‌کنند ولی تلاش و بدشانسی سست و تغییر می‌کنند. بنابراین اگر افراد موفقیت یا شکست خود را ناشی از علت‌هایی با ثبات بدانند این امر در انتظاری که افراد از آینده دارند تأثیر بسیاری می‌گذارد تا زمانی که موفقیت یا شکست خود را ناشی از علت‌های پایدار بدانند (اصلی و همکاران ترجمه پاشایی، ۱۳۷۰)

پرتال جامع علوم انسانی

- Winer

۵- نظریهٔ اسپنس ـ هلمریچ

اسپنس[1] و همریچ[2] (۱۹۷۸) این فرضیه را که انگیزهٔ پیشرفت ساختار واحد است رد کردند و اعتقاد داشتند که انگیزهٔ پیشرفت دارای ساختاری چند بعدی به شرح زیر می‌باشد:

الف ـ موفقیت‌گرایی: یعنی تمایل فرد به انجام بهترین تلاش در هر نوع فعالیتی که می‌کوشد.

ب ـ شغل: یعنی تمایل و استقلال در انجام رسالت تکالیف (مخصوصاً تکالیف دشوار).

پ ـ رقابت جویی: یعنی تلاش برای از جانب رقابت کردن در انجام تکالیف.

ت ـ مرجع دیگری: به نظر دیگران: یعنی موفقیت‌گرایی خود انگیخته در مورد این که دیگران نسبت به پیگیری پیشرفت شخصی چه فکر می‌کنند (ریو، ترجمه سید محمدی، ۱۳۷۶).

۶- نظریهٔ انگیزهٔ پیشرفت دوگانه

فلد[3] و روانلند[4] و گلد[5] (۱۹۷۹) و ریو[6] از مطالعات خود چنین نتیجه‌گیری نمودند که انگیزهٔ پیشرفت مبتنی است بر دو نوع فرایس یا نیروی باشد:

الف ـ انگیزهٔ پیشرفت درونی[7]: یا خود مختار؛ در انگیزهٔ درونی خود برای ارضای تمایلات درونی؛ استفاده از معیارهای درونی خود و بدون این که فکر کند که دیگران در مورد او چگونه فکر می‌کنند، راجع به عملکرد خود می‌اندیشد و آن را با عملکردهای قبلی مقایسه می‌کند. این انگیزه ثابتاً در افراد بدکار رشد می‌کند.

ب ـ انگیزهٔ پیشرفت برونی[8]: یا اجتماعی؛ که در آن فرد برای این که تعیین نماید که فرایس چگونه است، عملکرد خود را با عملکرد دیگران مقایسه می‌نماید. این انگیزه که ثانیاً تحت تأثیر مقایسه‌های اجتماعی رشد می‌کند و شخص جهت توجه و تأیید دیگران است، ثانیاً از حدود سال دوم ضعیف بروز می‌کند (گیج و برلاینر، ترجمه هوی‌ساز و همکاران، ۱۳۷۴).

۷- نظریهٔ پارسونز

پارسونز[9] و همکاران سه عامل مهم را به شرح زیر جهت تعیین‌کنندهٔ سطح انگیزش پیشرفت کودکان می‌دانند.

الف ـ میزان ارزشی که کودک برای عملکرد و نیل به موفقیت در زمینهٔ خاص قائل است.

1- Spence 2- Helmrich 3- Riew 4- Feld 5- Ruhland 6- Gold
7- Ruble 8- Intrinsic 9- Anutonomous 10- Extrinsic 11- Parsons

ب- توجه به میزان کوشش در جهت موفقیت یا شکست خود.

ج- معیارهای مورد قبول کودک برای مقایسه و ارزیابی عملکرد خود.

د- میزان انتظار کودک برای موفقیت در انجام تکالیف مورد نظر.

ه- ارزیابی‌ها و انتظارات والدین کودک در مورد موفقیت کودک.

۸- نظریهٔ مسیر ـ مرحله (راینور ـ انتین)

راینور[1] و انتین[2] (۱۹۷۳) اعتقاد داشتند که بین سن و ویژگی‌های یک مسیر تحصیلی شامل میزان موفقیت ابتدایی وجود دارد. بنابراین توقع بر این است که در هر از موفقیت‌های پیشرفته و تلاش‌های ابتدایی وجود برای پیشرفت از مرکز باشد در حالی که در هر دیگر فقط برای رجال حق تأثیر داشته به عنوان مثال برای مورد اول دانش‌آموزی که سعی دارد در مسابقاتی برنده شود به تنها در این مسابقه موفقیت تضمین به احساس غرور و شایستگی ناشی از موفقیت را دارد بلکه تلاش مضاعف می‌نماید تا با پیروزی در این مسابقه توانایی در مسابقات مهم‌تر دیگر در آینده شرکت نماید و همین امر مسیر اولیس انگیزه پیشرفت او در این مسابقه می‌شود.

راینور (۱۹۷۰) اشاره می‌کند که هر هدف پیشرفتی که از نظر زمانی دور دست باشد از هدفی که در آینده بسیار نزدیکی قرار دارد اهمیت کمتری را کسب می‌کند. عبارت دیگر می‌توان گفت که رجال پیشرفت، شامل مجموعه کاملاً در مسیری است که در آینده به پاداش مطلوب منجر می‌شود و عملکرد افراد موفقیت‌گرا هر رجال با تلاش فاصله زمانی و انتظاری برای دستیابی به هدف اولیس می‌باشد (ترجمه سید محمدی، ۱۳۷۶).

۹- نظریهٔ هرمنس

هرمنس[3] (۱۹۷۷) در مبانی تأملی نظری و تجربی موجود درباره نیاز به پیشرفت و با بررسی بسیاری پژوهش‌های مربوط به این نیاز ویژگی‌های افراد دارای انگیزه پیشرفت بالا را در مقایسه با افراد با انگیزه پیشرفت پایین تعیین نمود. این نیاز ویژگی به شرح زیر است:

۱- سطح ارزیابی بالا ۲- انگیزه قوی برای تحرک به سوی بالا ۳- داشتن پشتکار یا مقاومت فراوان در برابر تلاش با تکالیف با سطح دشواری متوسط ۴- میل به انجام کار موفق شدن ۵- داشتن افراد مهم از رجال و احساس این که امور به سرعت برای مردم ۶- ایجاد تغییر یا به جهت انجام دادن ۷- توجه به مراتب شایستگی در انتخاب دوست، همکاران و الگوها ۸- ارزشمند از طریق عملکرد

1-Reinor 2- Entin 3- Hermans

[illegible] در کتاب و [illegible] روش [illegible] در این اساس [illegible] بار به بررسی [illegible] که بیشتر از رایج‌ترین [illegible] است [illegible] ۱۳۸۰).

ما در پژوهش حاضر با توجه به [illegible] در حوزه [illegible] مؤلفهٔ مسابقهٔ الکترونیک بررسی [illegible] در بخش آزمون تحقیق آمده است، مورد مطالعه قرار داده‌ایم.

سؤال تحقیق

چنان که قبلاً نیز گفته شد هدف این پژوهش تعیین میزان توجه محتوای کتاب‌های درسی دورهٔ ابتدایی ایران است به مسابقهٔ الکترونیک بررسی و مؤلفه‌های آن در پایه‌های مختلف است. سؤال پژوهش را چنین مطرح می‌کنیم: آیا در هر پایهٔ دورهٔ ابتدایی، محتوای کتاب درسی تا چه میزان به مسابقهٔ الکترونیک بررسی و مؤلفه‌های آن توجه کرده است؟

روش

در این پژوهش محتوای کتاب‌های دورهٔ ابتدایی به لحاظ توجه به مسابقهٔ الکترونیک بررسی و مؤلفه‌های آن شامل ۱- مسطح ارزیابی، ۲- روش ریاضی کوچک پایین، ۳- ارتقاء نفس، ۴- [illegible] تعیین به لحاظ [illegible] موقف [illegible] ۷- ابتکاری، ۸- آزادی را به چهار به لحاظ داشتن ۹- توجه به [illegible] در انتخاب دوستانه همکاری و الگوی ۱۰- روش موفق و تجاری به چهار لحاظ داشتن [illegible] استفاده از چهارست بررسی مورد بررسی و تحلیل محتوا قرار گرفته‌اند. با توجه به ماهیت مطالعه از روش تحقیق تحلیل محتوا[1] استفاده شده است.

جامعهٔ آماری، نمونه، و روش نمونه‌گیری

جامعهٔ آماری پژوهش ۳۷ جلد کتاب کتاب‌های درسی دورهٔ ابتدایی در سال تحصیلی ۸۴-۸۵ شامل کتاب‌های تعلیمات دینی، فارسی، تعلیمات اجتماعی، علوم تجربی و ریاضی است. بدین ترتیب به کل جامعهٔ آماری کتاب‌های درسی دورهٔ ابتدایی از لحاظ توجه به مسابقهٔ الکترونیک بررسی و مؤلفه‌های آن مورد بررسی و تحلیل محتوا قرار گرفته است. به عبارت دیگر در این تحقیق از روش نمونه‌گیری استفاده شده است.

پرتال جامع علوم انسانی

1- Content analysis

ابزار اندازه گیری

در این پژوهش برای تحلیل محتوای کتاب‌های مورد نظر با توجه به سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت و مؤلفه‌های آن از فهرست وارسی تحلیل محتوا که براساس مبانی نظری انگیزهٔ پیشرفت و نظریه‌های آن ساخته شده استفاده گردیده است. این ابزار دارای ده مؤلفه و ۲۵ مؤلفهٔ فرعی است که براساس تعریف سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت و نظریه‌های آن تدوین و ساخته شده‌اند.

برای تعیین و تأمین روایی فهرست وارسی تحلیل محتوا از بررسی روایی محتوایی و نظر متخصصان استفاده شده تعیین ترتیب که مورد ارزیابی تحلیل محتوای کتاب‌های دورهٔ ابتدایی با توجه به سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت و مؤلفه‌های آن در اختیار چهار نفر از صاحب‌نظران این حوزه قرار گرفت که پس از اعمال نظرات آنها فهرست وارسی تحلیل محتوای نهایی در قالب ده مؤلفهٔ اصلی و ۲۵ مؤلفهٔ فرعی تهیه گردید.

برای تعیین پایایی ابزار نیز از فرمول زیر استفاده شد (ساروخانی، ۱۳۷۸):

$$C.R. = \frac{\text{تعداد موارد توافق}}{\text{کل مشاهدات}} \times 100$$

$$C.R = \frac{120+118+117+115}{4\times125}\times 100 = \%93$$

شیوهٔ اجرا و مراحل آن:

بررسی و تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دورهٔ ابتدایی به ترتیب زیر انجام گردید.

الف ـ مطالعهٔ مبانی علمی انگیزهٔ پیشرفت: در این مرحله مبانی نظری سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت و نظریه‌های مربوط به آن مورد بررسی و مطالعه قرار گرفت.

ب ـ ساخت فهرست وارسی (فرم تحلیل محتوا): در این مرحله با توجه به مبانی نظری سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت و نظریه‌های مرتبط با آن فهرست وارسی تحلیل محتوا ساخته شد. این فرم دارای ۱۰ مؤلفهٔ اصلی (مؤلفه‌های انگیزهٔ پیشرفت) و ۲۵ مؤلفهٔ فرعی است که روایی و پایایی آن توسط صاحب‌نظران این حوزه مورد تأیید قرار گرفته است.

ج ـ تعیین واحدهای تحلیل: کلمه‌ها و جمله‌ها به عنوان واحد تحلیل در نظر گرفته شدند.

د ـ آموزش همکاران پژوهش: در این مرحله محقق پرداخت بخشی از سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت و مؤلفه‌های آن و همچنین فرم تحلیل محتوا همکاران پژوهش را آموزش هماهنگ گردید.

هـ. استخراج و تحلیل داده‌ها: در این مرحله داده‌های حاصل از فرم تجزیه محتوا طبقه‌بندی شد و با روش‌های آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

روش‌های تحلیل داده‌ها: برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از فرم تجزیه محتوا از آمار توصیفی (محاسبه فراوانی، درصد و میانگین) و تجزیه‌های کیفی استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش براساس سؤال‌های تحقیق به شرح زیر ارائه می‌گردد:

۱- محتوای کتاب‌های پایه اول، دوم، و سوم دورهٔ ابتدایی تا چه میزان به سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت و مؤلفه‌های آن توجه نموده است؟

در جدول‌های شمارهٔ ۳ تا ۶ اطلاعات تجزیه محتوای کتاب‌های اول، دوم و سوم ابتدایی، منجمله مؤلفه‌های سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت آمده است.

مجموع فراوانی مؤلفه‌های انگیزهٔ پیشرفت تجزیه شده در پایهٔ اول ۲۳۰۹ است، بدین ترتیب که از بین مؤلفه‌های سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت، درصد فراوانی مؤلفهٔ ایجادگری ۲۴/۲۲ درصد، سنگاری ۲۳/۲۴ درصد را به خود اختصاص داده‌اند. ۲۳/۹۲ درصد صفحه ارزیابی، ۱۱/۶۱ درصد رفتار پیشرفت گرایی، ۱۱/۲۶ درصد رفتار موفق و تمایل به خود اختصاص داده‌اند. کمترین ۹/۵۵ درصد فراوانی مربوط به مؤلفهٔ نیاز به موفقیت در انتخاب دوست ۳/۸۴ درصد و فراوانی پایا در رفتار ۱/۳۸ درصد است.

بر این اساس می‌توان گفت بیشترین فراوانی در کتاب‌های پایهٔ اول ابتدایی مربوط به مؤلفهٔ ایجادگری با ۲۴/۲۲ درصد و کمترین فراوانی مربوط به مؤلفهٔ فراوانی پایا در رفتار با ۱/۳۸ درصد می‌باشد. همچنین براساس اطلاعات جدول (۳) بیشترین فراوانی در کتاب‌های پایهٔ اول دورهٔ ابتدایی مربوط به کتاب فارسی و کمترین فراوانی مربوط به کتاب تعلیمات دینی و قرآن است.

جدول شمارهٔ (۴) اطلاعات تجزیه محتوای کتاب‌های پایهٔ دوم ابتدایی را به تفکیک مؤلفه‌های سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت نشان می‌دهد. مجموع فراوانی مؤلفه‌های انگیزهٔ پیشرفت تجزیه شده در این پایه عدد ۲۵۷۶ می‌باشد. بدین ترتیب که از بین مؤلفه‌های سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت، درصد فراوانی مؤلفهٔ میل به انجام کار موفقیت‌آمیز ۲۸/۲۶ درصد، سنگاری ۲۳/۳۰ درصد، رفتار پیشرفت گرایی ۱۳/۸۷ درصد، ایجادگری ۱۱/۸۵ درصد را به خود اختصاص داده‌اند. ۱۱/۰۶ درصد صفحه ارزیابی، ۸/۸۳ درصد رفتار موفق و تمایل به خود اختصاص داده‌اند. کمترین ۵/۲۷ درصد فراوانی مربوط به مؤلفهٔ نیاز به موفقیت در انتخاب دوست ۳/۹۸ درصد و فراوانی پایا در رفتار ۳/۰۹ درصد می‌باشد.

بر این اساس می‌توان گفت بیشترین فراوانی در کتاب‌های پایهٔ دوم دورهٔ ابتدایی مربوط به مؤلفهٔ میل به انجام کار موفقیت‌آمیز با ۲۸/۲۶ درصد و کمترین فراوانی مربوط به مؤلفهٔ نیاز به موفقیت در انتخاب دوست با ۳/۹۸ درصد می‌باشد.

همچنین براساس اطلاعات جدول (۳) بیشترین فراوانی در کتاب‌های پایه سوم ابتدایی مربوط به کتاب تعبیرات تیپ و فراوانی کمترین فراوانی مربوط به کتاب علوم تجربی است.

جدول شماره (۴) اطلاعات تحلیل محتوای کتاب‌های پایه سوم چهارم و پنجم ابتدایی را به تفکیک مؤلفه‌های مدارس انگیزه پیشرفت نشان می‌دهد.

مجموع فراوانی مؤلفه‌های انگیزه پیشرفت تحلیل شده در پایه سوم ۲۲۳۴ است که بیش از نیمی از این مؤلفه‌های مدارس انگیزه پیشرفت درصد فراوانی مؤلفه استقلال ۵ ۲۴ ایده تکریم ۳۷ ۲۴ کار با هدف انجام دادن ۱۰ ۲۴ میل به انجام کار متوقف شده ۹ ۲۴ رفتار موفق و تمایل به جهت انجام دادن کارها ۸۶ ۲۴ رفتار رسیدن کردن پایین ۸ ۸ مصلح ارزیابی ۱۱ ۲۴ افراد دیگر ۳۵ ۶ توجه به مراتب شایستگی در انتخاب دوست ۱۰ ۵ و ارتقاء نفس ۳ ۴ می‌باشد.

در این اساس می‌توان گفت که بیشترین فراوانی در کتاب‌های پایه سوم ابتدایی مربوط به مؤلفه استقلال ۵ ۲۴ درصد و کمترین فراوانی مربوط به مؤلفه ارتقاء نفس ۳ ۴ درصد می‌باشد.

همچنین براساس اطلاعات جدول (۴) بیشترین فراوانی در کتاب‌های پایه سوم مربوط به کتاب علوم تجربی و کمترین فراوانی مربوط به کتاب تعبیرات اجتماعی است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره (۲) توزیع فراوانی مؤلفه‌های سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت در کتاب‌های پایهٔ اول دورهٔ ابتدایی

مؤلفه‌های سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت	سطح آرزوی بالا		رفتار ریسک کردن مابین		ارزشگذاری		متشکل		میل به انجام کار مشخص شده		افراط در کار زمان		اندیشگری		کاری و رقابت خودش انجام دادن		توجه به ملاک شایستگی در انتخاب درست		رفتار موفق رسیدن به خوب انجام دادن کارها		کل	
دروس	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
تعلیمات دینی و قرآن	۲۸	۱۵/۳۸	۱۹	۱۰/۴۳	۱۵	۸/۲۴	۲۴	۱۳/۱۸	۱۴	۷/۶۸	۴	۲/۱۹	۷	۳/۸۴	۲۰	۱۰/۹۸	۱۱	۶/۰۴	۳۳	۱۸/۱۱	۱۸۲	۱۰۰
فارسی	۴۹	۱۱/۲۹	۳۰	۶/۹۸	۱۲	۲/۷۹	۲۸	۶/۵۱	۶۰	۱۳/۹۷	۱۲	۲/۷۹	۱۲	۲/۷۹	۴۲	۹/۷۹	۲۹	۶/۷۴	۱۵	۳/۴۹	۴۳۰	۱۰۰
ریاضی	۳۷	۶/۳۵	۵۸	۱۰/۰	۲۰	۳/۴۴	۷۳	۱۲/۶۰	۷۳	۱۲/۶۰	۰	۰/۰	۰	۰/۰	۵۵	۹/۴۹	۱۲	۲/۰۷	۱۰۷	۱۸/۴۵	۵۸۰	۱۰۰
جمع	۱۱۱	۱۱	۱۳۳	۱۳/۲	۹۰	۸/۹۲	۱۲۵	۱۲/۴۰	۱۴۳	۱۴/۱۸	۱۶	۱/۶۰	۱۹	۱/۸۸	۱۴۹	۱۴/۷۸	۵۶	۵/۵۶	۱۲۵	۱۲/۴۰	۱۰۱۰	۱۰۰

جدول شماره (۳): توزیع فراوانی مؤلفه‌های سازه انگیزه پیشرفت در کتاب‌های پایه دوم دورهٔ ابتدایی

مؤلفه‌های انگیزه پیشرفت	سطح آرزوی بالا		رفتار ریسک کردن باهوش		ارتقاء علمی		مشتاق		میل به انجام کار متوقف شده		ادراک مرور زمان		اندیشگری		کاری را به خوبی انجام دادن		توجه به ملاک شایستگی در انتخاب درست		رفتار موفق رقبا به خوب انجام دادن کارها		کل	
درس	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
تعلیمات دینی و قرآن	۲۲	۵/۳۳	۵۸	۱۳/۵۱	۳۷	۸/۶۰	۵۸	۱۳/۹۰	۱۰۹	۲۵/۵۸	۲	۰/۴۷	۳۵	۸/۲۱	۵۵	۱۲/۹۱	۱۵	۳/۵۲	۳۹	۹/۱۵	۱۲۴	۱۰۰
ریاضی	۱۹	۴/۴۱	۵۸	۱۳/۰۹	۳۰	۶/۹	۶۰	۱۴/۰۰	۱۰۵	۲۴/۳۳	۲۸	۶/۵۱	۵۳	۱۲/۴۵	۵۷	۱۳/۲۲	—	—	۳۰	۶/۹	۴۳۱	۱۰۰
علوم تجربی	۳۸	۱۰/۴۱	۵۸	۱۵/۸۱	۱۳	۳/۴۱	۵۸	۱۵/۸۱	۱۲	۳/۱۵	۱	۰/۲۶	۴۹	۱۲/۸۸	۱۰	۲/۶۳	۷	۱/۸۴	۳۲	۸/۴۰	۳۵۰	۱۰۰
فارسی	۵۸	۱۱/۶۰	۵۷	۱۳/۱۵	۱۰	۲/۳۱	۷۲	۱۶/۶۰	۷۲	۱۶/۶۰	۱۵	۳/۴	۳۹	۹/۰۰	۳۹	۹/۰۰	۱۲	۲/۷۶	۴۱	۹/۴۶	۳۹۱	۱۰۰
جمع	۲۱۰	۵/۵۳	۲۲۰	۱۳/۵۷	۸۰	۵/۱۸	۲۵۷	۱۶/۲۰	۶۰۸	۱۶/۱۴	۱۹	۰/۵۰	۱۰۸	۲/۸۶	۴۱۵	۱۱/۰۵	۲۱۱	۵/۶۹	۳۳۷	۸/۹۳	۱۵۱۴	۱۰۰

جدول شماره (۲): توزیع فراوانی مؤلفه‌های سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت در کتاب‌های پایهٔ سوم دورهٔ ابتدایی

مؤلفه‌های سازه انگیزه پیشرفت	سطح آرزوی بالا		رفتار ریسک کردن مناسب		برنامه‌ریزی		مشتاق		میل به انجام کار متوقف نشده		ادراک موانع از زمان		اندیشگری		کاری را به خوبی انجام دادن		توجه به ملاک شایستگی در انتخاب دوست		رفتار موفق رقابتی به خوبی انجام دادن کارها		کل	
درس	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
تعلیمات دینی و قرآن	۳۹	۷۵۵	۱۹	۹۱۹	۲۹	۱۰۰	۵۸	۱۱۲۴	۶۸	۱۳۱۷	۲۲	۱۳۴	۵۵	۱۰۶۷	۶۸	۱۳۱۷	۱۵	۲۷۹	۶۶	۱۲۷۹	۵۱۶	۱۰۰
تعلیمات اجتماعی	۳۳	۹۰۱	۲۰	۵۱۹	۲۱	۵۱۹	۳۰	۱۰۹۹	۲۱	۵۱۹	۱۸	۴۰۵	۱۹	۴۷۰	۳۵	۸۶۴	۳۳	۸۰۱	۱۹	۴۷۰	۴۵۵	۱۰۰
ریاضی	۲۵	۵۲۶	۵۶	۱۱۷۲	۳۱	۶۵۸	۷۰	۱۴۷۰	۴۹	۱۰۲۹	۲۱	۴۴۱										
علوم تجربی	۴۰	۷۳۱	۷۳	۱۳۳۳	۲۱	۳۸۴	۴۷	۸۵۹	۱۷۳۹	۳۱۷	۱۹۹	۳۶۴	۷۷	۱۴۰۷	۸۶	۱۵۷۳	۳۳	۶۰۳	۵۱	۹۳۲	۵۵۶	۱۰۰
فارسی	۳۹	۸۰۹	۲۵	۵۱۵	۲۱	۴۳۲	۵۴	۱۱۱۰	۳۷	۷۶۲	۷۰	۱۴۴۰	۷۰	۱۴۴۰	۷۳	۱۵۰۲	۳۳	۶۷۹	۷۰	۱۴۴۰	۴۸۵	۱۰۰
جمع	۱۴۴	۷۱۳	۲۱۹	۹۰۸	۹۱	۴۰۲	۳۴۱	۱۱۰۵	۲۰۹	۱۲۰۱۹	۱۱۲	۴۳۵	۳۴۱	۱۱۰۳	۳۰۵	۱۱۰۱	۱۱۱	۵۱۰	۱۴۵	۱۱۰۸	۲۲۳۱	۱۰۰

۲- محتوای کتاب‌های پایه چهارم و پنجم دوره ابتدایی تا چه میزان به مسأله انگیزه پیشرفت و مؤلفه‌های آن توجه نموده است؟

اطلاعات جدول‌های شماره (۵) و (۶) نتایج تحلیل محتوای کتاب‌های پایه چهارم را به لحاظ مؤلفه‌های معادله انگیزه پیشرفت نشان می‌دهد.

مجموع فراوانی مؤلفه‌های معادله انگیزه پیشرفت تحلیل شده در این پایه ۳۰۹۵ است. از بین مؤلفه‌های معادله انگیزه پیشرفت، درصد فراوانی مؤلفه استاندارد ۲۰-۲۵ میل به لحاظ کار موقف شده ۶-۷ صفحه ارزیابی ۱۷-۱۹ کاری را به هر لحاظ دالی ۳۰-۳۳ رفتار رسیدن کوتاه ۳۰-۳۳ رفتار موفق و تمایل به هدف لحاظ دالی کارها ۶-۷ ابتکاری ۷۵ ارتقاء نفس ۳۰-۳۳ توجه به مراتب شایستگی در انتخاب دوست ۱۴ و افراد دیگر ۳۰-۳۳ می‌باشد.

در این اساس می‌توان گفت بیشترین فراوانی در کتاب‌های پایه چهارم مربوط به مؤلفه استاندارد ۲۰-۲۵ درصد و کمترین فراوانی مربوط به مؤلفه افراد دیگر ۳۰-۳۳ درصد می‌باشد.

همچنین براساس اطلاعات جدول (۵) بیشترین فراوانی در کتاب‌های پایه چهارم مربوط به کتاب تعلیمات اجتماعی و کمترین فراوانی مربوط به کتاب علوم تجربی است.

جدول شماره (۶) اطلاعات تحلیل محتوای کتاب‌های پایه پنجم ابتدایی را به لحاظ مؤلفه‌های معادله انگیزه پیشرفت نشان می‌دهد.

مجموع فراوانی مؤلفه‌های معادله انگیزه پیشرفت تحلیل شده در این پایه ۳۵۷۷ است. همین گونه که از بین مؤلفه‌های معادله انگیزه پیشرفت، درصد فراوانی میل به لحاظ کار موقف شده ۲۵/۹۵ استاندارد ۲۵/۶۷ صفحه ارزیابی ۱۷-۱۹ کاری را به هر لحاظ دالی پایین ۳۰-۳۳ رفتار موفق و تمایل به هدف لحاظ دالی کارها ۳-۳ کاری را به هر لحاظ دالی ۷-۸ ابتکاری ۸/۱۴ ارتقاء نفس ۲۵/۶۵ افراد دیگر ۳۰-۳۳ و توجه به مراتب شایستگی در انتخاب دوست ۲/۶۷ می‌باشد.

در این اساس می‌توان گفت بیشترین فراوانی در کتاب‌های پایه پنجم مربوط به مؤلفه میل به لحاظ کار موقف شده با ۲۵/۹۵ و کمترین فراوانی مربوط به مؤلفه توجه به مراتب شایستگی در انتخاب دوست ۲/۶۷ درصد می‌باشد.

همچنین براساس اطلاعات جدول (۶) بیشترین فراوانی در کتاب‌های پایه پنجم مربوط به کتاب علوم تجربی و کمترین فراوانی مربوط به کتاب تعلیمات دینی و قرآن است.

جدول شماره (۷) اطلاعات تحلیل محتوای کتاب‌های دوره ابتدایی را به لحاظ مؤلفه‌های معادله انگیزه پیشرفت و جدول‌های ۷ و ۸ اطلاعات تحلیل محتوا را به تفکیک پایه تحصیلی و دروس نشان می‌دهد.

مجموع فراوانی مؤلفه‌های معادله انگیزه پیشرفت تحلیل شده در این دوره ۶۶۷۲ می‌باشد. از بین مؤلفه‌های معادله انگیزه پیشرفت، درصد فراوانی میل به لحاظ کار موقف شده ۲۵/۶۵ با استاندارد ۲۳/۷۷ ابتکاری

[illegible] کاری را به خوبی انجام دادن [illegible] درصد رضایت کردن [illegible] درصد مطمئن از روزی [illegible] درصد موفق و تمایل به خوب انجام دادن کارها [illegible] درصد انگیزش [illegible] درصد توجه به مراکز شایستگی در انتخاب دوست [illegible] و افزایش پویا از رهبر [illegible] بوده است.

به بیان دیگر بیشترین فراوانی به مؤلفه‌های سابقه انگیزه پیشرفت در کتاب‌های ابتدایی مربوط به مؤلفه‌های میل به انجام کار موفقیت شغلی استقلال اجتماعی و کاری را به خوبی انجام دادن است و کمترین فراوانی مربوط به مؤلفه‌های افزایش پویا از رهبر توجه به مراکز شایستگی در انتخاب دوست و انگیزش می‌باشد.

مجموع فراوانی واحدهای تحلیل شده مربوط به انگیزه پیشرفت در کتاب‌های دوره ابتدایی [illegible] که درخصوص پایه تحصیلی به ترتیب بیشترین فراوانی را توجه مربوط به پایه سوم با رقم [illegible] درصد پایه سوم با رقم [illegible] درصد پایه چهارم با رقم [illegible] درصد پایه دوم با رقم [illegible] درصد و پایه اول با رقم [illegible] درصد بوده است.

به عبارت دیگر بیشترین فراوانی را توجه به مؤلفه‌های سابقه انگیزه پیشرفت مربوط به پایه سوم با [illegible] درصد و کمترین توجه مربوط به پایه اول [illegible] درصد بوده است (جدول شماره ۸).

مجموع فراوانی واحدهای تحلیل شده مربوط به انگیزه پیشرفت در کتاب‌های دوره ابتدایی [illegible] بود که درخصوص دروس به ترتیب بیشترین فراوانی را توجه مربوط به دروس ریاضی با رقم [illegible] درصد دروس علوم تجربی با رقم [illegible] درصد دروس فارسی با رقم [illegible] درصد دروس تعلیمات دینی و قرآن با رقم [illegible] درصد و دروس تعلیمات اجتماعی با رقم [illegible] درصد بوده است.

به بیان دیگر بیشترین فراوانی را توجه به مؤلفه‌های سابقه انگیزه پیشرفت مربوط به دروس ریاضی با [illegible] درصد و کمترین فراوانی را توجه به دروس تعلیمات اجتماعی با [illegible] درصد بوده است (جدول شماره ۸).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره (۵) توزیع فراوانی مولفه‌های مدل انگیزه پیشرفت در کتاب‌های پایه چهارم دوره ابتدایی

مولفه‌های انگیزش پیشرفت	سطح آرزوی بالا		رفتار ریسک کردن میانی		ارتباط عینی		مشکل		میل به انجام کار متوقف شده		اقدام سریع از زمان		استقلال		کاری را پایدار انجام دادن		توجه به ملاک شایستگی در انتخاب درست		رفتار موفق و تعامل به خوب انجام دادن کارها		کل	
دروس	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
تعلیمات دینی و قرآن	۷۳	۱۷.۳۸	۵۵	۱۳.۰۹	۳۳	۷.۸۶	۱۸	۱۱.۱۲	۷	۱.۶۶	۱۷	۱۱.۱۹	۳۵	۸.۳۳	۵۸	۱۳.۸	۳۹	۷.۳۸	۳۳	۷.۸۵	۴۲۰	۱۰۰
تعلیمات اجتماعی	۷۱	۱۱.۰۹	۷۰	۱۳.۳۳	۳۲	۶.۰۹	۲۸	۱۷.۵۱	۳۳	۸.۱۹	۴۳	۱۰.۲۴	۵۸	۹.۹	۴۹	۹.۳۳	۳۸	۷.۱۳	۶۶	۱۲.۵۷	۵۲۵	۱۰۰
ریاضی	۵۸	۱۱.۶۵	۶۰	۱۱.۴۵	۶۷	۳.۱۷	۹۳	۱۹.۰۹	۶	۱.۴۲	۱۱۱	۲۶.۴۹	۲۴	۵.۳۹	۷۳	۱۱.۹۲	۱	۰.۲	۱۹	۴.۵۲	۱۰۰۹	۱۰۰
علوم تجربی	۱۵	۴.۲۲	۳۰	۱۲.۱۱	۲۱۵	۱۰.۳۰	۱۸	۱۹.۹۲	۱۱	۱.۶۶	۱۱۱	۱۱.۱۱	۲۰	۵.۲۹	۳۰	۱۲.۱۱	۳	۱.۲۱	۳۳	۱۳.۳۷	۲۴۹	۱۰۰
فارسی	۴۸	۱۷.۱۳	۳۹	۱۰	۲۹	۵.۳۸	۵۳	۱۳.۵۸	۶	۱.۱۰	۱۳۵	۲۱.۳۵	۲۲	۵.۴۱	۱۲	۱۰.۷۴	۲۵	۴.۱۹	۱۸	۱۲.۳	۳۹۰	۱۰۰
جمع	۲۷۷	۱۳.۹۰	۲۵۰	۱۲.۹	۱۲۸	۶.۲۰	۳۱۰	۱۵.۰۹	۴۴	۲.۲۰	۲۹۹	۱۱.۰۹	۱۵۵	۷.۵	۲۵۲	۱۲.۲۰	۸۸	۱.۷۱	۲۲۸	۱۱.۰۱	۲۰۴۵	۱۰۰

جدول شماره (۲): توزیع فراوانی مؤلفه‌های سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت در کتاب‌های پایهٔ پنجم دورهٔ ابتدایی

مؤلفه‌های انگیزش پیشرفت / شاخص	سطح آرزوی بالا		رفتار ریسک کردن معقول		ارتقاء حسی		مشتاق		میل به انجام کار متوقف نشده		اشتیاق برای کار در زمان		استقلال		تلاش برای پاسخگویی انجام دادن		توجه به ملاک شایستگی در انتخاب درست		رفتار موفق و تمایل به خوب انجام دادن کارها		کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
تعلیمات دینی و قرآن	۱۲	۸/۳۷	۲۹	۱۰/۳۹	۱۴/۵	۳۳	۱۳/۴۲	۳۸	۲۹	۱۰/۳۹	۵	۱/۷۹	۱۰	۱۱/۳۳	۵۳	۱۹/۹۹	۲۱	۸/۴	۲۵	۸/۹۴	۲۷۹	۱۰۰
تعلیمات اجتماعی	۹۱	۱۸/۵۷	۴۱	۱۲/۱۱	۱۷/۱۱	۳۵	۱۱/۰۸	۴۹	۵۵	۱۶/۲۲	۱۷	۴/۱۴	۳۹	۱۰/۴۵	۱۸	۶/۷۹	۱۸	۳/۴۷	۵۳	۱۱/۴۳	۱۹۰	۱۰۰
ریاضی	۴۱	۱۱/۹۴	۴۱	۱۲/۵۱	۱/۵	۳۳	۱۲/۴۴	۸۵	۱۳۳	۳۹/۱۵	۳۳	۲/۵۱	۳۲	۹/۳۹	۴۵	۱۳/۲۹	۴	۱/۱۷	۵۸	۱۷/۳۷	۵۱۰	۱۰۰
علوم تجربی	۴۱	۷/۴۱	۱۰۴	۳۱/۲۸	۲/۸۸	۳۳	۱۷/۹۱	۱۱۳	۱۱۵	۳۳/۸۷	۳۷	۳/۳۸	۱۲۰	۳۵/۰۳	۳۵	۱۰/۳۹	–	–	۹۸	۲۸/۸	۳۴۸	۱۰۰
فارسی	۱۰۰	۲۰	۵۷	۱۱/۴۱	۵/۲	۲۴	۱۳/۸	۴۹	۴۹	۱۳/۸	۲۹	۱/۲	۳۰	۸/۴	۳۵	۹/۷	۲۹	۸/۲	۷۴	۲۰/۹	۵۰۰	۱۰۰
جمع	۳۳۴	۹/۳۰	۳۹۷	۱۱/۳۰	۴۰۵/۱	۱۲۰	۱۵/۶۰	۴۰۱	۱۱۱	۱۵/۹۵	۸۳	۳/۲۲	۲۵۱	۸/۷۱	۲۰۴	۱۰/۷	۴۹	۲/۴۷	۳۹۰	۱۱/۰۳	۳۵۴۷	

جدول شماره (۷) توزیع فراوانی مؤلفه‌های سازهٔ انگیزهٔ پیشرفت در کتاب‌های دورهٔ ابتدایی

مؤلفه‌های انگیزش پیشرفت / دروس	سطح آرزوی بالا		رفتار ریسک کردن مناسب		ارتقاء علمی		پشتکار		میل به انجام کار متوقف نشده		افزایش سرعت در زمان		اجتهادگری		کاری با پشتکار انجام دادن		توجه به ملاک شایستگی در انتخاب درست		رفتار موفق و تعامل به خوب انجام دادن کارها		کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
تعلیمات دینی و قرآن	۱۰۰	۱۰-۲۵	۲۱۱	۱۱ ۵۰	۱۱۹	۴ ۵۰	۷۶	۱ ۰۹	۱۰۰۷	۱۵ ۱۹	۱۲	۲ ۳	۲۰۲	۱۱ ۰۰	۱۰۱	۱۳ ۹۳	۱۷۹	۷ ۰۷	۱۷۴	۱۰ ۲۰	۱۰۰۰	۱۰۰
تعلیمات اجتماعی	۱۰۰	۱۱ ۸	۱۵۱	۱۱ ۸۸	۸۱	۴ ۳۰	۱۴۳	۱۲ ۸۳	۱۱۲	۸ ۸۲	۴۸	۵ ۳۵	۱۲۲	۱۰ ۳۹	۱۲۲	۱۰ ۳۹	۷۹	۴ ۲۲	۱۴۱	۱۲ ۹۱	۱۲۰۰	۱۰۰
ریاضی	۱۰۹	۸ ۳۰	۲۰۵	۱۲ ۲۰	۱۲۱	۵ ۳۴	۱۱۴	۹ ۱۱	۱۲۹	۱۹ ۰۰	۴۰	۳ ۰۹	۱۲۸	۱۰ ۵۰	۲۹۴	۲۳ ۱۰	۷	۰ ۳۰	۲۱۸	۹ ۴۵	۲۲۵۹	۱۰۰
علوم تجربی	۱۰۲	۸ ۱۹	۲۹۸	۲۳ ۱۹	۸۸	۳ ۹۴	۳۰۰	۲۴ ۰۰	۳۳۰	۲۷ ۴۵	۴۰	۳ ۰۰	۳۳۰	۲۵ ۱۰	۲۰۹	۱۷ ۵۰	۳۰	۲ ۴۲	۱۰۱	۸ ۱۵	۱۲۲۹	۱۰۰
فارسی	۳۳۰	۲۱ ۰۰	۲۰۱	۹ ۱۰	۱۱۰	۵	۳۱۰	۱۴ ۱	۲۰۰	۱۲ ۰۱	۱۳۱	۷ ۰۹	۱۴۵	۸ ۰۰	۱۳۵	۱۰ ۴۹	۱۱۰	۵ ۱۴	۲۰۳	۱۲ ۰۰	۱۲۹۸	۱۰۰
مجموع	۱۰۰۳	۱۰ ۹۵	۱۲۳۹	۱۱ ۴۴	۵۹	۵ ۳۹	۱۱۱۵	۱۳ ۰۴	۱۱۲۲	۱۱ ۴۵	۲۵۸	۳ ۴۴	۱۱۰۱	۱۲ ۲۱	۱۱۸۶	۱۲ ۲۱	۳۰۹	۳ ۰۹	۱۰۳۲	۱۰ ۶۰	۹۰۰۹	۱۰۰

جدول شماره ۱. توزیع فراوانی مؤلفه‌های مصاحبه انگیزه پیشرفت در کتاب‌های درسی دوره ابتدایی برحسب متغیرهای پایه تحصیلی و درس

دروس / پایه تحصیلی	تعلیمات دینی و قرآن	تعلیمات اجتماعی	ریاضی	علوم تجربی	فارسی	کل
اول	۱۰۰	—	۴۰۵	۳۳۰	۴۳۹	۱۳۰۹
دوم	۴۰۶	—	۴۰۹	۳۵۰	۳۹۴	۱۵۰۶
سوم	۵۱۶	۳۵۵	۴۰۶	۵۵۳	۴۰۵	۲۳۳۴
چهارم	۴۳۰	۵۳۵	۴۰۹	۳۴۱	۳۹۰	۲۰۴۵
پنجم	۳۰۹	۴۹۰	۵۱۰	۱۹۰	۵۰۰	۲۵۲۰
جمع	۱۰۳۳	۱۳۷۰	۲۳۵۹	۲۲۲۱	۲۱۹۰	۹۲۷۹
درصد	۳۴	۴۳	۴۵	۴۴	۴۳۹	

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از پیامدهای تعیین شاخص رفتار اساسی انگیزه پیشرفت[1] می‌باشد که مشغول یکی از حوزه‌های بسیار به هوش‌شناختی شناخته شده است و از جمله‌ترین ابزارهایی است که انگیزش را از بیرون به درون اسناد می‌کند. این انگیزه عامه و ابزاری می‌تواند در مسائل‌های پیشرفت و موارد شخصی موجب پیشرفت شود. فکر است تأثیرات جهت‌گیری را بر در امر تعلیم و تربیت رجحان گذارد.

مک‌کلند (۱۹۶۵) که پژوهش‌های گسترده‌ای را درباره انگیزه پیشرفت در کشورهای مختلف انجام داده است، اعتبار می‌دارد که در تحول و توسعه اقتصاد کشورها انگیزه پیشرفت نقش اساسی ایفا می‌کند. می‌توان استعداد یک ملت را برای دستیابی به رشد یا زوال اقتصادی با سنجش سطح انگیزه پیشرفت آن ملت پیش‌بینی کرد.

مک‌کلند (۱۹۶۱) مشخص نمود که میزان کشورهای که دارای انگیزه پیشرفت بالایی هستند این فکر را در کودکان نیز ترویج می‌کنند و همین اساس وی در مقایسه بچه‌های انگیزه پیشرفت و رشد اقتصادی ۲۰ کشور مختلف جهان را در طی سال‌های ۱۹۲۵ تا ۱۹۵۰ مورد بررسی قرار داد. این نحو که آنها برای اندازه‌گیری انگیزه پیشرفت هر کشور جهان روزانه با تصویر سازی ذهن مردم به پیشرفت را از طریق مقایسه محتوای کتاب‌های درسی و داستان کودکان آن کشور به روشی که در آزمون آزمون تات موضوع[1] متداول است بررسی و تحلیل

1 - Thematic Apperception Test (TAT)

[illegible] و [illegible] نتیجه رسید که میانگین به توسعه اقتصادی تست پاسخ‌داده که در اوایات کودکان این میانگین پیشرفت [illegible] است. ضمناً این امر تأثیر خود را در [illegible] در دوره [illegible] کودکان [illegible] داشته است.

از پژوهش‌های مشابه [illegible] (۱۹۶۶، ۱۹۶۵) می‌توان به سه نتیجه زیر رسیده گرفت.

۱- انگیزه پیشرفت در تحول و توسعه اقتصادی کشورها نقش دارد.

۲- انگیزه پیشرفت را باید از سال‌های اولیه کودکی در افراد پرورش داد.

۳- پرورش انگیزه پیشرفت را بیشتر از طریق محتوای کتاب‌های درسی و داستان کودکان در اینها محقق رساند.

در پژوهش حاضر با توجه به پژوهش‌هایی که قبلاً انجام گرفته بود کتاب‌های درسی دوره ابتدایی به انجام پرداختن به مسأله انگیزه پیشرفت و مؤلفه‌های آن مورد بررسی و تحلیل محتوا در دوره مورد نظر قرار گرفت. اینک بر اساس یافته‌های حاصل از فرم‌های تحلیل محتوا می‌توان چنین نتیجه گرفت که در دوره مورد نظر کتاب‌های ریاضی و علوم تجربی تا حد زیادی به مسأله انگیزه پیشرفت توجه نموده‌اند کتاب‌های فارسی و دینی و قرآن تا حدودی به آن پرداخته‌اند و کتاب‌های تعلیمات اجتماعی در توجه به این مسأله ضعیف بوده‌اند. همچنین در بین پایه‌های تحصیلی دوره ابتدایی می‌توان گفت کتاب‌های پایه‌های سوم و چهارم در حد زیاد و پایه‌های اول و دوم کمتر به مسأله انگیزه پیشرفت توجه نموده‌اند.

در بین کتاب‌های دوره ابتدایی بیشترین توجه به مسأله انگیزه پیشرفت مشاهده شد در کتاب‌های علوم تجربی سوم، علوم تجربی سوم، تعلیمات اجتماعی چهارم، تعلیمات دینی و قرآن سوم و ریاضی سوم بوده است. در مقابل کتاب‌های آموزش قرآن اول، تعلیمات اجتماعی سوم، علوم تجربی اول، تعلیمات دینی و قرآن سوم و فارسی چهارم در مقایسه با سایر کتاب‌های این دوره مشاهده کمترین توجه را به مسأله انگیزه پیشرفت داشته‌اند.

پیشنهادهای پژوهش

۱- در این پژوهش جای تبیین نحوه تحلیل محتوا از مؤلفه‌های انگیزه پیشرفت به همراه مؤلفه‌های محتوای کتاب‌های درسی تهیه شد که روایی آن نیز توسط متخصصان رشته‌های مختلف تأمین گردید. با توجه به یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌شود دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی وزارت آموزش و پرورش درس‌هایی را برای این مؤلفه‌ها در هر یک از کتاب‌های درسی دانش‌آموزان اضافه نماید.

۲- برنامه‌ریزی و تدوین درسی و کتاب‌های تکمیلی و یا داستان مرتبط با مسأله انگیزه پیشرفت و مؤلفه‌های آن در دوره‌های پس دبستانی و ابتدایی ضروری است.

۳- مسأله انگیزه پیشرفت مؤلفه‌های آن و چگونگی آموزش آن جزو سرفصل‌ها و برنامه‌های آموزش دانشگاه در دوره‌های پس دبستانی و ابتدایی قرار گیرد.

۴- آشنا کردن و آموزش دانش‌آموزان دوره ابتدایی با مدارس آلترناتیو بیرونی و مؤلفه‌های آن به طرق مختلف نظیر قصه و داستان خود برنامه قرار گیرد.

۵- به والدین دانش‌آموزان دوره ابتدایی در ارتباط با مدارس آلترناتیو بیرونی و مؤلفه‌های آن آموزش‌های لازم داده شود.

۶- برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای آموزگاران دوره ابتدایی در ارتباط با فضاهای آلترناتیو بیرونی مدارس آلترناتیو بیرونی مؤلفه‌های آن و چگونگی آموزش آن پیشنهاد می‌شود.

۷- آشنا کردن آموزگاران مدارس ابتدایی به آلترناتیو بیرونی و نیز ضرورت آموزش آلترناتیو بیرونی با دانش‌آموزان با توجه به نقش آنها در ایجاد تحول اساسی لازم است.

منابع

بلوری مسعود (۱۳۷۴) تاثیر آلترناتیو بیرونی در بیرونی تحصیلی، ماهنامه تربیت سال هشتم شماره ۶.

پی ساموئل (۱۹۷۷) آلترناتیو در آموزش و پرورش، ترجمه سید علی اصغر مسدت، چاپ اول تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

ریو جان مارتاک (۱۹۷۷) آلترناتیو و جدید، ترجمه بهین سید محمدی، تهران: سمر دیپلمی.

کدیور پروین (۱۳۷۹) روان‌شناسی تربیتی، تهران: انتشارات سمت.

کورمن ا.ک (۱۹۷۷) روان‌شناسی صنعتی و سازمانی، ترجمه حسین شکرکن، تهران: انتشارات رشد.

گیج، ن.ل و برلاینر، د.ب (۱۹۷۷) روان‌شناسی تربیتی، ترجمه فرهاد هوشی براد و همکاران، مشهد: انتشارات جلد دوم.

محرالدین باقر مهدی (۱۳۷۴) روان‌شناسی آلترناتیو و جدید، تهران: انتشارات دانا.

ملکی هوری و دیگران (۱۹۸۵) رشد و شخصیت کودک، ترجمه مهشید یاسایی، تهران: سمرقند.

مورای اف.ا.ا و ج (۱۹۶۴) آلترناتیو و جدید، ترجمه محمد علی راهنمی، تهران: چهر.

موسوی سید علی (۱۳۷۷) رابطه هوش هیجانی، انگیزه و آلترناتیو بیرونی با پیشرفت تحصیلی و مشکلات رفتاری در میان کودکان پسر در آموزشگاه‌های استثنایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: انتشارات دانشگاه شهید چمران.

نائینی محمد علی (۱۳۷۳) آلترناتیو و مدارس‌ها، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه شهید چمران.

هرمن جیمز علی (۱۳۷۹) تهیه و استاندارد کردن آزمون آلترناتیو بیرونی، مجله روانشناسی روان‌شناختی دوره نهم شماره ۲ و ۳.

Atkinson, J.W. & Litwin, Goth (1960). Achievement motivation and test anxiety conceived as motive to approach success and motive to avoid failure. *Journal of Social Psychology*, 60, 52-63.

Atkinson, J.W. (1957). Motivational determinates of risk taking bahavior. *Psychological Review*, 64, 359-372.

Hejell, I.A., & Zigler, D.J. (1992). Personality theories' basic assumptions; Research and pale cautions. New York: Mc Grow Hill.

Hermans, H.J. (1997). A Questionnaire measure of achievement motivation. *Journal of Applied Psychology*, 51, 353-363.

McClelland, D.C. (1961). The achieving society. Princeton. N.J.: Van Nostrand.

McClelland, D.C & Winter, D. G. (1969). Motivatoin economic achievement. NewYork: Free press.

Murray, H.A. (1938). Explorating personality. New York: Oxford University Press.

Raynot, J.O.Q. & Entin, E.E. (1983). The function of future orientation as a determinant of human behavior in partnership. *International Journal of Psychology*, 18, 4-163.

Robbins, S.P. (1993) Organizational behavior. Concepts controversies and applications. 6th ed. New York: Prentice Hall.

Wilder, B. (1989). Implication of the current theory of achievement motivation. *Psychology in School*, 8, 161-171.

Weiner,B. and Kukla, A. (1980). An attributional analysis of achievement motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 22, 1-20.

پرتال جامع علوم انسانی